



Media – od cenzury po reality show

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Linia chronologiczna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Czesław Białczyński, *Czemu służy cenzura masowych mediów w Polsce i czemu ma służyć cenzura Internetu – na przykładzie Rewolucji w Islandii*, dostępny w internecie: bialczynski.pl.
- Źródło: Wiesław Godzic, *Jasne i ciemne strony tabloidów*, dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 6.02.2020 r.].
- Źródło: Romuald Rzeszutko, *Cenzura w PRL*, dostępny w internecie: reporterzy.info [dostęp 6.02.2020 r.].

- Źródło: UW, *Literaturoznawcy o cenzurze nie tylko w PRL*, dostępny w internecie: bialystok.onet.pl [dostęp 6.02.2020 r.].
- Źródło: mk, *Cenzura – narzędzie w rękach władz PRL*, dostępny w internecie: polskieradio.pl [dostęp 6.02.2020 r.].
- Źródło: Agnieszka Zagner, *Dzień wolności prasy: Gdzie na świecie jest najgorsza cenzura*, dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 6.02.2020 r.].
- Źródło: Dorota Piontek, *Tabloidyżacja i dziennikarstwo*, „Znak” 2011 r., dostępny w internecie: miesiecznik.znak.com.pl [dostęp 27.11.2020 r.].
- Źródło: *Popularna encyklopedia mass mediów*, red. Józef Skrzypczak, Poznań 1998, s. 68.
- Źródło: Sebastian Ligarski, *Tępe nożyczki cenzora*, „Polityka” 2015, nr 23 (3012), s. 82.
- Źródło: Bolesław Prus. Cytat za: Stanisław Fita, *Nie drukowane „Kroniki tygodniowe” Bolesława Prusa*, „Pamiętnik Literacki” 1976, nr LXVII, s. 199.
- Źródło: *„Dziady” – pretekst do antysemickiego Marca 1968*, 30.01.2020 r., dostępny w internecie: polskieradio.pl [dostęp 27.11.2020 r.].



Teatr Eda Sullivana – Late Show z Davidem Lettermanem
Źródło: Rob Young, licencja: CC BY 2.0.

Materiał jest częścią serii „**Inne spojrzenie**”.

((Bolesław Prus

Czy pozwolisz, czytelniku, ażebym ci opowiedział – dołączę polskiego publicystę w tym kraju? Polski publicysta przez całe życie znajdował się pod macierzyńską opieką dwu cenzur. Jedną była rządowa i wykreślała wszystko, co mogło „zagrozić” państwu rosyjskiemu, Cerkwi, bliższym i dalszym władzom, wyższym i niższym urzędnikom, a nawet ich kuzynom i znajomym; drugą – była cenzura „opinii publicznej”, która sądziła nas, niekiedy bardzo surowo, za „szkody wyrządzane sprawie narodu”.

Źródło: Bolesław Prus. Cytat za: Stanisław Fita, *Nie drukowane „Kroniki tygodniowe” Bolesława Prusa*, „Pamiętnik Literacki” 1976, nr LXVII, s. 199.

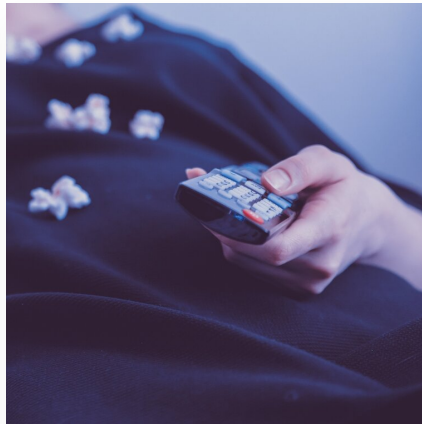
Bolesław Prus powyższe słowa napisał jeszcze w czasach, kiedy ziemie polskie znajdowały się pod zaborami. Zastanów się, czy jednak nie są one ponadczasowe.

- Wyjaśniesz, czym jest cenzura.
- Podasz współczesne przykłady cenzurowania mediów.
- Przeanalizujesz zmiany, jakie zaszły w mediach w II połowie XX i XXI w.
- Scharakteryzujesz sytuację w mediach pod kątem wolności słowa, cenzury i autocenzury.

Dla zainteresowanych



Media – era radia



Media – era telewizji



Media w świecie i w Polsce



Media – czwarta władza?



Funkcje mediów



Etyka mediów i dziennikarzy



Niezależność i pluralizm mediów jako elementy konieczne istnienia demokracji

Historia przecieków prasowych. Propaganda

Wpływ prasy – czyli case study „The Washington Post”



Prasa w Polsce po II wojnie światowej

KULTURA

Szkice • Opowiadania • Sprawozdania

Prasa emigracyjna – paryska „Kultura”

Prasa emigracyjna – paryska „Kultura”

„Medialne” małpy



Rzeźba trzech małp ze świątyni w Bangkoku

Źródło: Chris A. Tweten, domena publiczna.

Znany jest powszechnie symbol trzech małp: jednej niewidzącej, drugiej niesłyszącej, trzeciej niemówiącej. Interpretacje jego znaczenia są bardzo różne. Podobno wywodzi się on z japońskiego przysłowia: „nie widzę nic złego, nie słyszę nic złego, nie mówię nic złego” – kto nie widzi zła, nie słyszy zła, nie mówi o złu, tym samym chroni się przed złem.

Czy symbol trzech małp dotyczy mediów? Jeśli tak, to w jakim kontekście? Odpowiedź jest pozytywna w kontekście cenzury, która w przeciwieństwie do wolności słowa, wyrażania poglądów i opinii, jest:

- „kneblowaniem ust” mediom – żeby nie przekazywały społeczeństwu zbyt wielu informacji szkodzących różnym grupom nacisku, które często decydują się być albo nie być mediów i dziennikarzy;
- „zatykaniem uszu” – aby media i dziennikarze nie wiedzieli za dużo, a nawet jeśli usłyszą – by o tym nie mówiły;
- „zamykaniem oczu” – a raczej odwracaniem (a nawet „zaśmiecaniem”) uwagi opinii społecznej od spraw naprawdę istotnych, ale niewygodnych z punktu widzenia wspomnianych grup nacisku.

Czym jest grupa nacisku?

Grupa nacisku jest to zorganizowana grupa społeczna reprezentująca wspólne interesy i podejmująca próby uzyskiwania przychylnych decyzji wobec preferowanych przez siebie wartości za pomocą pozaparlamentarnego nacisku (środkami ekonomicznymi, politycznymi, kształtowania opinii społecznej) wywieranego na organy władzy politycznej.

Do końca lat 80. w Europie Środkowo-Wschodniej grupą nacisku była sama **władza**.

((mk

Cenzura – narzędzie w rękach władz PRL

Cenzura to klucz do zrozumienia istoty każdego totalitaryzmu. Można sobie wyobrazić totalitaryzm bez terroru policyjnego, bez takiego albo innego aparatu władzy, ale nie bez cenzury – mówił w Polskim Radiu RWE były cenzor, Tomasz Strzyżewski.

Źródło: mk, *Cenzura – narzędzie w rękach władz PRL*, dostępny w internecie: polskieradio.pl [dostęp 6.02.2020 r.].

W krajach, w których ustrój komunistyczny trwa do dziś, takich jak Chiny czy Korea Północna, nie skończyła się również kontrola mediów ani komunistyczna cenzura.

((Agnieszka Zagner

Dzień wolności prasy: Gdzie na świecie jest najgorsza cenzura

3 maja jest Międzynarodowym Dniem Prasy. Co roku raporty dotyczące wolności mediów na świecie publikuje m.in. organizacja Reporterzy bez Granic. W czołówce najbardziej „ocenzurowanych” państw znalazły się Erytrea, Korea Północna i Turkmenistan. Na przeciwnym biegunie – już tradycyjnie – kraje skandynawskie.

Źródło: Agnieszka Zagner, *Dzień wolności prasy: Gdzie na świecie jest najgorsza cenzura*, dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 6.02.2020 r.].

Także w państwach zachodnich zawsze istniał pewien rodzaj kontroli mediów, na temat którego dużo dyskutuje się obecnie również w Polsce.

Czesław Białczyński

“ *Czemu służy cenzura masowych mediów w Polsce i czemu ma służyć cenzura Internetu – na przykładzie Rewolucji w Islandii* ”

Kiedyś był Urząd Cenzury, który miał wytyczne zebrane w książkę – tych wytycznych nie przekraczał. Teraz cenzorskie manipulacje nie mają już żadnych granic. Dziś cenzorami są redaktorzy dzienników, czasopism i audycji telewizyjnych działający pod presją właścicieli mediów.

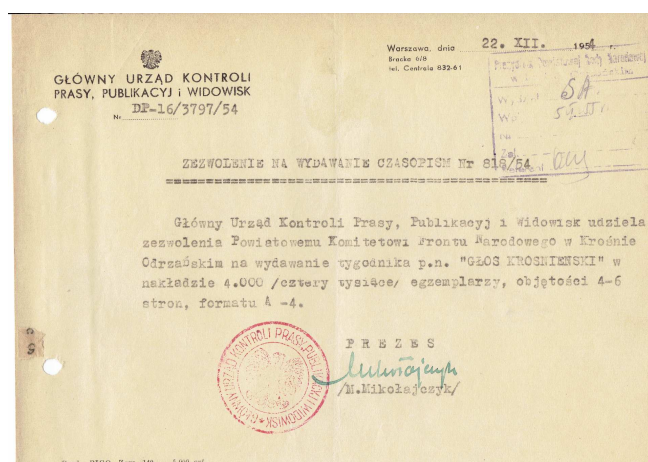
Źródło: Czesław Białczyński, *Czemu służy cenzura masowych mediów w Polsce i czemu ma służyć cenzura Internetu – na przykładzie Rewolucji w Islandii*, dostępny w internecie: bialczynski.pl.

W Hiszpanii, w której telewizja publiczna miała zawsze wielką oglądalność – w 2009 r. jej wieczorne „Wiadomości” uznano nawet za najlepsze na świecie. Jednak w 2015 r. liczba widzów spadła o połowę. W specjalnym raporcie telewizyjni dziennikarze poinformowali, że przyczyną utraty popularności jest manipulowanie informacjami w dziennikach i zapraszanie do programów publicystycznych tylko osób przychylnych rządowi.

Cenzura

Cenzura w mediach to forma kontrolowania ich działalności. Kojarzona jest przede wszystkim z działalnością władzy państwowej, zmierzającej do kształtowania i utrzymywania oficjalnej ideologii. Dwa podstawowe systemy cenzury to cenzura prewencyjna – dokonywana przed opublikowaniem materiału medialnego, oraz cenzura represyjna – polegająca na konfiskowaniu materiału już opublikowanego czy karaniu jego twórców (osób fizycznych lub instytucji).

W Polsce do 1989 r. funkcjonował [Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk](#), powołany dekretem z 1946 r. (pierwotnie od 19 stycznia 1945 r. pod nazwą Centralne Biuro KPPIW). Zajmował się kontrolą i weryfikacją publikacji prasowych, radiowych i telewizyjnych, wydawnictw książkowych, filmów, spektakli teatralnych, widowisk, wystaw itp. Jego centrala mieściła się w Warszawie przy ul. Mysiej.



Zezwolenie na wydawanie czasopisma z 1954 r.

Źródło: Marian Mikolajczyk, licencja: CC BY-SA 4.0.

“ ***Literaturoznawcy o cenzurze nie tylko w PRL***

Cenzura w Polsce była dla pisarzy paradoksem: z jednej strony ograniczała wolność słowa, z drugiej stymulowała twórców i pobudzała ich kreatywność – twierdzili naukowcy, podczas debaty na konferencji pt. *Literatura w granicach prawa w XIX–XX w.* (zorganizowanej w 2013 r. w Białymstoku). (...) <Na pewno nie da się cenzury wybronić, bo ograniczała wolność słowa. Ale był to okres, kiedy powstawały znakomite dzieła literackie. Jeśli przypisywać cenzurze jakiekolwiek zasługi, to stymulowała i przysłużyła się kreowaniu rozmaitych modeli literatury, systemów komunikowania się, strategii pisania, powstawaniu nowych konwencji literackich” – mówili. „Władza dążyła do tego, żeby w każdym pisarzu wzbudzić »autocenzora«, tzn. żeby każdy z nich wiedział, o czym i w jaki sposób może napisać, by jego dzieło było opublikowane [...] cenzorzy przychylnym okiem patrzyli na teksty, które »sprzyjały rozwojowi świadomości socjalistycznej«. Można było pisać m.in. o walce klas, o niesprawiedliwości społecznej, chwalić dokonania władzy, pisać paszkwile na przeciwników partii. Ale, aby przekazywać inne treści, pisarze musieli używać języka aluzyjnego, uciekając się do niedomówień i metafor”.

Źródło: UW, *Literaturoznawcy o cenzurze nie tylko w PRL*, dostępny w internecie: bialystok.onet.pl [dostęp 6.02.2020 r.].

Jak twierdzi Romuald Rzeszutko w artykule zamieszczonym na portalu reporterzy.pl:

“ **Romuald Rzeszutko**

Cenzura w PRL

Warto zastanowić się nad skutkami prawie półwiecznej obecności cenzorskich nożyczek w powszechnie dostępnych publikacjach, filmach, fotografiach. Oczywiście, cenzura sama w sobie była zjawiskiem bardzo szkodliwym jako instrument propagandy służący do umacniania w Polsce obcej władzy. Zafałszowana historia ostatniego półwiecza nauczana z punktu widzenia Rosjan, wielu utalentowanych artystów skazanych na medialny niebyt czy rządy

„półkowników” – filmów, których w całości nie dopuszczono do emisji i dystrybucji, nie pozwalają nam myśleć o cenzurze w innych niż negatywne barwach. Jednakże nawet w największym źle można się doszukać ziarenka dobra. „Dzięki” cenzurze kultura polska nie przesiąkała wzorami zachodnimi, co zmusiło artystów do większego wysiłku twórczego i szukania własnych pomysłów. Ponadto jeszcze raz mogliśmy się wykazać pomysłowością i sprytem przy powielaniu i rozprowadzaniu publikacji tzw. drugiego obiegu. I na własnej skórze przekonać się o tym, jak bardzo system totalitarny dąży do kontroli nad umysłami wszystkich obywateli.

Źródło: Romuald Rzeszutko, *Cenzura w PRL*, dostępny w internecie: reporterzy.info [dostęp 6.02.2020 r.].

Żadna część publikacji nie była wolna od cenzury, dotyczyło to również ogłoszeń. Dlaczego cenzura dotykała nawet tej, wydawać by się mogło, bardzo użytkowej i prozaicznej działalności prasowej? Otóż trzeba pamiętać, że ogłoszenia, zwłaszcza w okresie powojennym, nie przypominały reklam czy drobnych ogłoszeń kupię-sprzedam, które znamy dzisiaj. Prasa była jedynym medium dostępnym dla szerokich rzesz społeczeństwa tuż po zakończeniu II wojny światowej, a przez to ogłoszenia stały się sposobem komunikowania się społeczeństwa.

((Sebastian Ligarski

Tępe nożyczki cenzora

Relatywnie niewielka liczba radioodbiorników oraz nieskuteczność innych środków przekazu powodowała, że ludność masowo kierowała oczy w stronę prasowych kolumn z ogłoszeniami. Do tych najczęściej czytanych należały [inseraty](#) o poszukiwaniu członków rodziny zaginionych w czasie wojny, oferty pracy czy handlowe.

Źródło: Sebastian Ligarski, *Tępe nożyczki cenzora*, „Polityka” 2015, nr 23 (3012), s. 82.

Cenzura nakładała obwarowania na informacje dotyczące tajemnic o charakterze militarnym oraz państwowym. Ograniczała również takie treści, jak ogłoszenia o zgubieniu dokumentów czy sprzedaży radioodbiorników. Przykładem może być tu toruński dziennik „Słowo Pomorskie”, na który – za publikowanie dużej liczby takich anonsów – urzędy składały skargi. Dowodziły one, że gazeta działająca w czasie wojny w pasie przyfrontowym dopuszczała się pomocy „elementom wrogiem” i stwarzała możliwość zaopatrzenia się w dokumenty „kolaborantom” i „polakożercom”. W związku z tym władze zagroziły, że

czasopismo zostanie zamknięte lub zostanie wymieniony skład redakcji. Szczególną kontrolą cenzury objęte były ogłoszenia, w których szukano zaginionych w czasie wojny bliskich, zwłaszcza kiedy zostali oni uznani za wrogów ludu – żołnierzy AK, uczestników Powstania Warszawskiego itd.

W obszarze ogłoszeń cenzura obejmowała w następnych latach także ogłoszenia matrymonialne (rodacy powinni mieć ważniejsze sprawy na głowie, niż szukanie partnera), a nawet rynek usług wróżbiarskich (w szczęśliwym ustroju komunistycznym przyszłość była jedna dla wszystkich). W ogłoszeniach nie wolno było sugerować niedostatku, niedoborów surowców, potencjalnej biedy – która szkodziła wizerunkowi dostatniego życia w młodej PRL. Cenzurze poddany został również język: nie można było publikować ogłoszeń w językach obcych czy ogłoszeń o pracy zagranicą.



Egzemplarz wrocławskiego dziennika „Wieczór Wrocławia” z 20-21-22 marca 1981 r., z interwencją cenzury na stronach pierwszej i ostatniej, pod tytułem *Co zdarzyło się w Bydgoszczy? – Pogotowie strajkowe w całym kraju*. Pracownicy drukarni zdecydowali drukować gazetę z białymi plamami w miejscach tekstu zakazanego przez cenzurę.

Źródło: *WieczorWroclawia20marca1981*, licencja: CC BY-SA 3.0.

Czy jednak w obecnych czasach, wolnych od formalnej cenzury, zarówno w Polsce, jak i na świecie jest konieczne wyznaczanie pewnych granic wolności mediów? Czy media mogą funkcjonować bez cenzury?

“Popularna encyklopedia mass mediów

Żadne społeczeństwo nie toleruje całkowitej wolności słowa. Istnieją prawa zakazujące zniesławiania, chroniące osoby przed

rozpowszechnianiem informacji, które mogłyby je skrzywdzić lub naruszyć ich dobre imię w społeczności. Również ochronny charakter mają restrykcje nałożone na materiały dla dzieci. Takie formy cenzury spotykają się z ogólną akceptacją.

Źródło: *Popularna encyklopedia mass mediów*, red. Józef Skrzypczak, Poznań 1998, s. 68.

Tabloidy

Po temacie dotyczącym cenzury warto wspomnieć – dla kontrastu – o rodzaju prasy, której zadaniem, w jej własnym mniemaniu, jest obalanie wszelkiego tabu.

((Wiesław Godzic

Jasne i ciemne strony tabloidów

Tabloid (ang. *ściśnięty*) to typ mediów lub przekazu medialnego. Historycznie – typ gazety wydawany w specjalnym małym formacie. Tabloid skierowany jest do masowego odbiorcy (krótkie teksty, sensacyjne tematy), który podróżuje środkami komunikacji miejskiej, a mniejszą gazetę łatwiej w nich czytać. Za pierwszy tabloid w historii uważany jest angielski dziennik „Daily Mirror” założony w 1903 r.

Źródło: Wiesław Godzic, *Jasne i ciemne strony tabloidów*, dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 6.02.2020 r.].

Trzeba tu przypomnieć również pojęcie „penny press”, czyli prasy jednocentowej. Jest to określenie opisujące ukazującą się w połowie XIX w. w Stanach Zjednoczonych tanią, brukową, tabloidalną prasę. W 1833 r. Benjamin Day, wydawca gazety „New York Sun”, odkrył, że publikując bardziej sensacyjne historie, mógł znacząco zwiększyć nakład i poczytność gazety przez nakierowanie na powszechnego czytelnika klasy robotniczej.

Za telewizyjne odpowiedniki drukowanych tabloidów możemy obecnie uznać programy typu talk-show czy reality show. W latach 80. ubiegłego wieku po raz pierwszy zastosowana została również formuła tzw. neotelewizji. Polegała ona na przedefiniowaniu ról nadawców i odbiorców, większej interaktywności, symulacji. Dzięki niej medium przestało być jednokierunkowe (w przeciwieństwie do „[paleotelewizji](#)”). Odbiorca stał się współtwórcą programu. Widz nie jest tu tylko świadkiem (jak w przypadku talk-show) czy petentem (jak np. gracz w teleturniejach), ale bywa także sędzią (np. w emitowanych kiedyś popularnych programach dziecięcych talentów „Od przedszkola do Opola”, w których widzowie w studiu głosowali na najlepsze wykonanie piosenki, czy w satyrycznym „Śmiechu warte”, prowadzonym przez Tadeusza Drozdę, w którym widzowie głosowali na najlepsze filmy

również nadesłane przez widzów) lub oskarżycielem (jak np. w programie „Sprawa dla reportera”, prowadzonym do dzisiaj przez Elżbietę Jaworowicz).

Słownik

Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk

od 1945 r. Centralne Biuro KPPIW, od 1981 r. Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk; centralny urząd cenzury państwowej w PRL zajmujący się kontrolą i weryfikacją prasy, radia, telewizji, wydawnictw, filmów, spektakli, widowisk i wystaw

inserir

zamieszczone w czasopiśmie ogłoszenie, najczęściej o charakterze reklamowym

paleotelewizja

model telewizji w socjologii, w którym dominuje misja informowania i edukowania społeczeństwa; pokazywane są tylko osoby, które mają być autorytetem dla odbiorców; programy dobierane są do określonych odbiorców i odpowiednio umieszczane w ramówce

Linia chronologiczna

Polecenie 1

Zapoznając się z multimediami zwróć uwagę na ewolucję tego typu programów.

Historia talk-show w pigułce

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Podaj kilka tytułów nadawanych obecnie w mediach programów typu talk-show.

Ćwiczenie 2

Zajmij stanowisko: czy programy typu talk-show są programami skierowanymi do młodszej czy starszej publiczności? Uzasadnij swoje zdanie minimum dwoma argumentami.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



Wskaż, do którego roku funkcjonował w Polsce Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk.

☐ 1981

☐ 1989

☐ 2000

☐ 1990

Ćwiczenie 2



Wskaż kraje, w których media uznawane są za najbardziej ocenzone.

☐ Turkmenistan

☐ Japonia

☐ Finlandia

☐ Korea Północna

☐ Norwegia

☐ Erytrea

☐ Hiszpania

Ćwiczenie 3



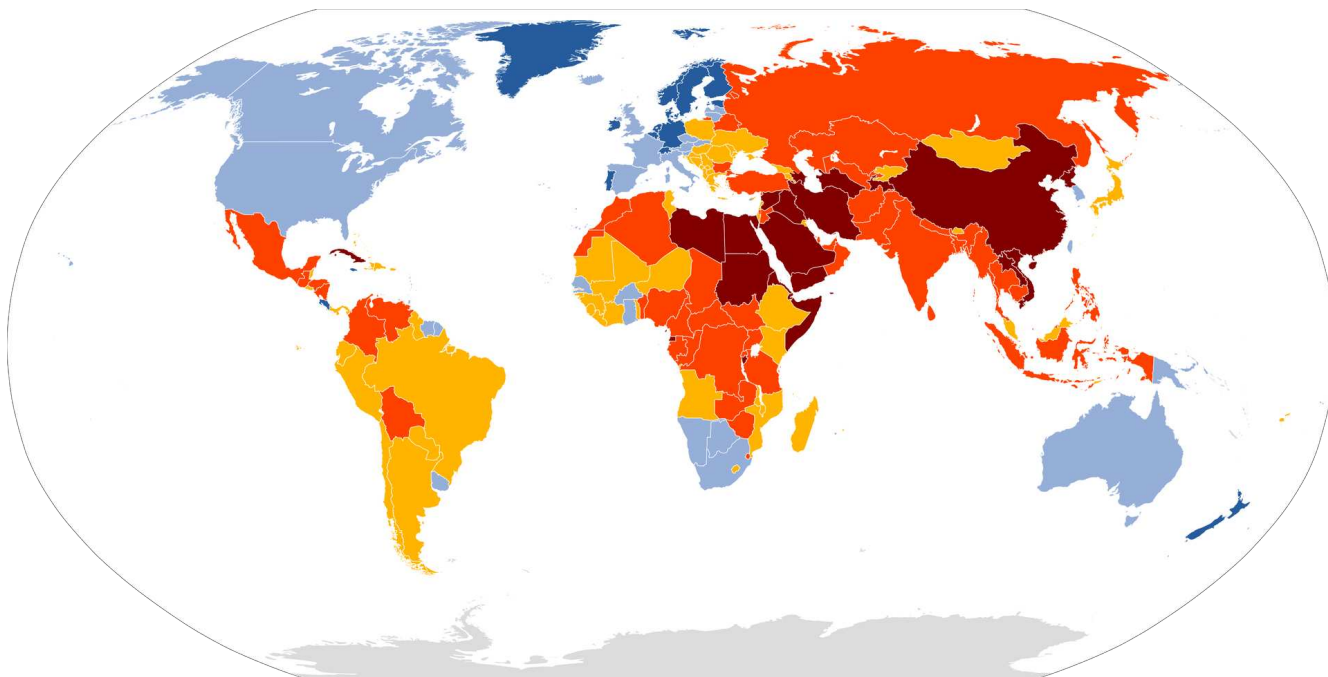
Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk powołano w 1946 r.	☐	☐
Za pierwszy tabloid w historii uważany jest angielski dziennik „Daily Mirror”.	☐	☐
Cenzura prewencyjna polega na konfiskowaniu materiału już opublikowanego i karaniu jego twórców.	☐	☐
W formule neotelewizji przededefiniowano role odbiorców i nadawców.	☐	☐

Ćwiczenie 4



Zapoznaj się z mapą i wykonaj ćwiczenie.



Światowy Indeks Wolności Prasy 2020 r. wg organizacji Reporterzy bez Granic

Legenda:

kolor ciemnoniebieski – dobra sytuacja;

kolor jasnoniebieski – zadowalająca sytuacja;

kolor żółty – zauważalne problemy;

kolor czerwony – trudna sytuacja;

kolor bordowy – bardzo poważna sytuacja.

Źródło: NordNordWest, licencja: CC BY-SA 3.0.

Rozstrzygnij, które informacje dotyczące Indeksu Wolności Prasy w 2020 r. są prawdziwe, a które – fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Na mapie został przedstawiony Indeks Wolności Prasy przygotowany przez organizację pozarządową.	☐	☐
Według Indeksu najtrudniejsza sytuacja występuje w państwach, które są słabe gospodarczo.	☐	☐
Indeks pokazuje także, że państwa z dobrze funkcjonującym reżimem demokratycznym sprzyjają wolności prasy.	☐	☐

Ćwiczenie 5



Zapoznaj się ze zdjęciem, a następnie wykonaj ćwiczenie.



Źródło: Official White House Photo by Lawrence Jackson, domena publiczna.

Podaj imię i nazwisko kobiety widocznej na zdjęciu.



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

“*„Dziady” – pretekst do antysemitckiego Marca 1968*”

30 stycznia 1968 studenci przeprowadzili pod pomnikiem Adama Mickiewicza w Warszawie demonstrację przeciwko zdjęciu przez cenzurę spektaklu *Dziady* w reżyserii Kazimierza Dejmka.

Spektakl, wystawiany w Teatrze Narodowym od 25 listopada 1967, miał uświetnić obchody 50. rocznicy rewolucji październikowej. Władze Polski Ludowej uznały, że spektakl ma charakter „antyradziecki” i „antyrosyjski”. (...)

Ostatnie przedstawienie odbyło się 30 stycznia 1968. Bezpośrednio po zakończeniu spektaklu grupa młodzieży ruszyła pod pomnik Adama Mickiewicza na Krakowskim Przedmieściu z hasłem przywrócenia spektaklu. Jednocześnie skierowano kilkutysięczną petycję do sejmu w tej sprawie.

Źródło: „*Dziady*” – pretekst do antysemitckiego Marca 1968, 30.01.2020 r., dostępny w internecie: polskieradio.pl [dostęp 27.11.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy tekst opisuje cenzurę prewencyjną. Uzasadnij swoje zdanie.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Dorota Piontek

Tabloidyzacja i dziennikarstwo

Współczesne media masowe są zorientowane rynkowo – muszą rywalizować o uwagę, muszą zarabiać na inwestycje, muszą być silne finansowo, gdyż tylko dzięki temu są w stanie zachować niezależność, co oznacza daleko idące zmiany w ich społecznym funkcjonowaniu i roli, którą pełnią. Muszą liczyć się z tym, co może zainteresować odbiorców, a nie z tym, co odbiorców powinno interesować. Tradycyjny podział na media poważne i niepoważne, informacyjne i rozrywkowe przestaje odpowiadać rzeczywistości.

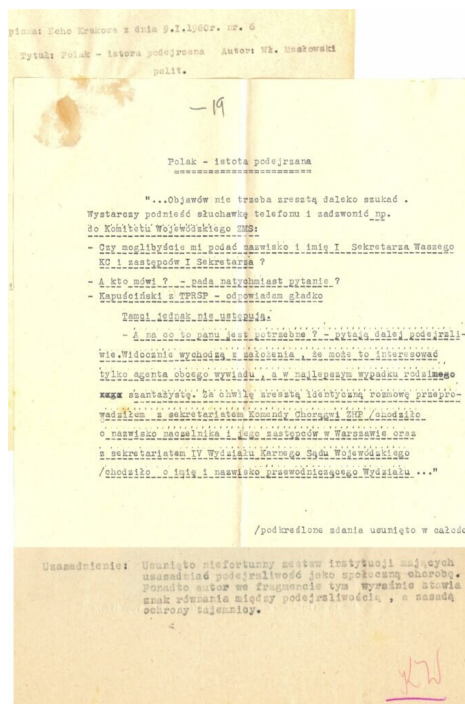
Źródło: Dorota Piontek, *Tabloidyzacja i dziennikarstwo*, „Znak” 2011 r., dostępny w internecie: miesiecznik.znak.com.pl [dostęp 27.11.2020 r.].

Wyjaśnij, na czym polega paradoks dotyczący funkcjonowania współczesnych mediów, który został opisany w tekście.

Ćwiczenie 8



Zapoznaj się ze skanem dokumentu, a następnie wykonaj ćwiczenie.



Archiwum Narodowe w Krakowie, Wojewódzki Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w Krakowie, sygn. 29/722/12

Źródło: Archiwum Narodowe w Krakowie, licencja: CC BY-SA 3.0.

Wyjaśnij, na czym polega absurd decyzji cenzora z okresu PRL.

Dla nauczyciela

Autorka: Małgorzata Krzeszowska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Media – od cenzury po reality show

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

6) przedstawia współczesne media w Rzeczypospolitej Polskiej – wymienia główne dzienniki, tygodniki społeczno-polityczne, stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe; charakteryzuje wybrany tytuł/stację/portal ze względu na specyfikę, formy i treści przekazu;

7) krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy.

Zakres rozszerzony:

X. Kontrola władzy.

Uczeń:

2) podaje przykłady kontroli władzy przez media; analizuje – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania praw mediów; wyjaśnia rolę Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w Rzeczypospolitej Polskiej; wykazuje, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia czym jest cenzura;
- podaje współczesne przykłady cenzurowania mediów;
- analizuje zmiany, jakie zaszły w mediach w II połowie XX i XXI w.;
- charakteryzuje sytuację w mediach pod kątem wolności słowa, cenzury i autocenzury.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- metoda kuli śnieżnej;
- quiz;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treścią e-materiału, żeby w czasie zajęć móc aktywnie uczestniczyć w dyskusji i rozwiązywać zadania.

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu „Media – od cenzury po reality show” i celów zajęć.

2. Uczniowie przygotowują na kartkach pytania dotyczące tematu zajęć, na które chcieliby uzyskać odpowiedź w trakcie zajęć.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie poznają definicję mediów – metoda kuli śnieżnej. Uczniowie w parach ustalają definicję mediów, zapisują na karteczce, potem łączą się w czwórki i ósemki pracujące dalej nad definicją. Na koniec wspólnie decydują i wybierają definicję spośród zaproponowanych.

2. Podział klasy na grupy. Każda z nich opracowuje fragment materiału z sekcji „Przeczytaj”. Po zakończeniu pracy przedstawiciele zespołów prezentują przydzielone zagadnienie. Pozostali uczniowie sporządzają notatki, mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.

3. Praca z materiałem zamieszczonym w sekcji „Linia chronologiczna”. Uczniowie zapoznają się z treścią multimedium, a potem w parach wykonują ćwiczenia do multimedium. Następnie wybrana osoba prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udziela też uczniom informacji zwrotnej.

4. Praca w grupach z treścią e-materiału. Uczniowie na podstawie przeczytanego tekstu oraz informacji zawartych w multimedium w sekcji „Linia chronologiczna” układają pytania do quizu dla innych grup. Następnie wspólnie określają zasady rywalizacji i punktowania dobrych odpowiedzi (np. gra na czas lub na liczbę poprawnych odpowiedzi). Przeprowadzenie gry w klasie. Wybrana osoba dba o prawidłowy przebieg quizu zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami. Nauczyciel nagradza zwycięską drużynę, np. ocenami z aktywności.

5. W kolejnym kroku zespół klasowy rozwiązuje ćwiczenia – od 1 do 4. Każdy z uczniów robi to samodzielnie. Po ustalonym czasie wybrane osoby przedstawiają odpowiedzi, a reszta klasy wspólnie ustosunkowuje się do nich. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, dopowiada istotne informacje, udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie odczytują pytania, które ułożyli na początku lekcji i odpowiadają na nie.

2. Chętne/wybrane osoby dokonują podsumowania zajęć ze swojego punktu widzenia.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują pozostałe ćwiczenia interaktywne. Przygotowują uzasadnienia poprawnych odpowiedzi.

Materiały pomocnicze:

Zbigniew Romek, Kamila Kamińska-Chełmiak (red.), *Cenzura w PRL. Analiza zjawiska*, Warszawa 2017.

Zbigniew Romek, *Cenzuro wróć? Mechanizmy ograniczania wolności słowa w Polsce po 1990 roku*, Warszawa 2019.

Grzegorz Ptaszek, *Talk show. Szczerość na ekranie?*, Warszawa 2007.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Linia chronologiczna” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.